

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

OBECNÉ INFORMACE

Název školy: DOCTRINA – základní škola a mateřská škola, s.r.o.

Adresa: Na Perštýně 404/44, Liberec 4, 460 01

Právní forma: společnost s ručením omezeným

Ředitel školy: Mgr. Jiří Paclt

Zřizovatel: Jiří Zeronik

Sídlo zřizovatele: Andělčina 503/3, Liberec IV-Perštýn, 460 01 Liberec

IČO: 28695020

Kontakty

Telefon: 485 104 615, 732 212 454

E-mail: info@doctrina.cz

WWW stránky: www.zsdoctrina.cz

Školní poradenská pracoviště:

Mgr. Zuzana Nevědělová – výchovná poradkyně

Mgr. Hana Špičková – metodik prevence

Doc. PhDr. PaedDr. Ilona Pešatová, Ph.D. – školní psycholog

Obsah

1	ÚVOD	5
2	KRIZOVÉ OBLASTI	7
2.1	Překračování školních pravidel a nekázeň	7
2.1.1	Charakteristika	7
2.1.2	Primární prevence překračování pravidel a nekázně	7
2.1.3	Doporučený postup při zjištění nekázně ve škole	8
2.2	Záškoláctví	9
2.2.1	Charakteristika	9
2.2.2	Primární prevence záškoláctví	9
2.2.3	Doporučení a rady při zjištění záškoláctví	10
2.2.4	Doporučený postup při zjištění záškoláctví	11
2.3	Šikana	13
2.3.1	Charakteristika	13
2.3.2	Primární prevence šikany	13
2.3.3	Doporučené rady pro pedagogické pracovníky při podezření na výskyt šikany	14
2.3.4	Doporučený postup při zjištění šikany	16
2.3.5	Doporučený postup při vyšetřování šikany	17
2.4	Kyberšikana	20
2.4.1	Charakteristika	20
2.4.2	Primární prevence kyberšikany	21
2.4.3	Doporučený postup při zjištění kyberšikany	22
2.4.4	Organizace a instituce, které se problematikou šikany a kyberšikany zabývají a na něž se můžete obrátit:	23
2.5	Agrese ve škole	25
2.5.1	Charakteristika	25

2.5.2	Primární prevence agrese	25
2.5.3	Doporučený postup při verbální agresi	25
2.6	Krádeže a vandalismus	26
2.6.1	Primární prevence krádeží	26
2.6.2	Doporučený postup při nahlášení krádeže žákem	26
2.6.3	Primární prevence vandalismu	27
2.6.4	Doporučený postup při vzniku škody	27
2.7	Návykové látky	29
2.7.1	Charakteristika	29
2.7.2	Primární prevence užívání návykových látek	29
2.7.3	Doporučené postupy	30
2.8	Poruchy příjmu potravy a sebepoškozování	33h
2.8.1	Charakteristika	33
2.8.2	Primární prevence poruch příjmu potravy a sebepoškozování	33
2.8.3	Doporučený postup při podezření nebo zjištění onemocnění	33
2.9	Rasismus, xenofobie	35
2.9.1	Charakteristika	35
2.9.2	Primární prevence rasismu a xenofobie	35
2.9.3	Doporučené postupy v případě zjištění rasismu či xenofobie	35
2.10	Sexuálně rizikové chování	37
2.10.1	Charakteristika	37
2.10.2	Primární prevence sexuálního chování	37
2.10.3	Doporučené rady při zjištění sexuálně rizikového chování	38
2.10.4	Doporučené postupy při řešení sexuálně rizikového chování	38
3	Důležité kontaktní údaje	39

1 ÚVOD

Krizový plán školy je sestaven na základě charakteristik a doporučených postupů při řešení rizikového chování, které se může objevit na základní škole.

Krizový plán shrnuje popisy rizikového chování a jeho cílem je stanovit závazný postup řešení pro všechny pracovníky školy v případech podezření či výskytu rizikového chování mezi žáky, vůči němuž pracovníci školy zaujímají účinná primárně preventivní opatření s cílem minimalizovat projevy a rizika takového chování a případně je diagnostikují a následně přijímají efektivní opatření.

Krizový plán je zpracován v souladu s metodickými pokyny MŠMT:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 - 28)
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Vychází z těchto zákonů:

- Zákon č. 359/1999 Sb., O sociální a právní ochraně dětí
- Zákon č. 218/2003 Sb., O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
- Zákon č. 200/1990 Sb., O přestupcích
- Zákon č. 140/1967 Sb., Trestní zákon
- Zákon č. 167/1998 Sb., O návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 40/2009 Sb.

Role školy v těchto situacích je pouze preventivní a poradenská, šetření provádí Policie ČR. S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy.

V rámci prevence rizikového chování je třeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoli změnám v chování či prospěchu, které se u jednotlivce nebo skupiny na škole vyskytnou.

Pokud se změny chování týkají jednotlivce, je třeba promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny. O zjištěných poznacích poté informovat třídního učitele, příp. ředitele školy, metodika prevence, výchovného poradce.

Pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat šetření na metodikovi prevence.

Třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení.

Rodiče žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ředitele školy a žádat prošetření situace.

Primární prevence rizikového chování u žáků se zaměřuje na předcházení rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- překračování školních pravidel
- nekázeň
- záškoláctví
- šikana, kyberšikana
- agrese ve škole
- krádeže a vandalismus
- návykové látky
- rasismus, xenofobie
- poruchy příjmu potravy
- sexuálně rizikové chování

2 KRIZOVÉ OBLASTI

2.1 Překračování školních pravidel a nekázeň

2.1.1 Charakteristika

Nekázeň je opakem neboli protikladem kázně. Je ovšem nutné si uvědomit, co je vlastně kázeň a mít tento fakt přesně stanoven. Nekázeň je tedy porušení kázně, což v realitě znamená nedodržení určitého pravidla či normy. Jejich nedodržení se zpravidla odehrává v souvislosti s určitým sociálním jednáním. Toto sociální jednání pak nazýváme kázeňským přestupkem. Kázeňský přestupek je tak porušení určitých norem, pravidel či očekávaných sociálních rolí jedince.

2.1.2 Primární prevence překračování pravidel a nekázně

Podmínky týkající se kázně ve škole jsou stanoveny ve školním řádu.

Žák je povinen:

- a) docházet do školy a vzdělávat se,
- b) dodržovat školní řád, předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byl seznámen,
- c) plnit pokyny pedagogických pracovníků školy v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

Žák se ve škole chová v souladu s obecnými pravidly společenského chování k dospělým i jiným žákům, řídí se pokyny a doporučeními pedagogických i provozních pracovníků, dodržuje školní řád a řady odborných učeben. Chová se tak, aby neohrozil zdraví svoje, ani jiných osob.

Udržení kázně a dodržování školních pravidel je zpravidla v kompetenci třídního učitele, či jiného vyučujícího, který se s nekázní setkal. Míra a úroveň nekázně je různorodá a je potřeba k ní přistupovat s ohledem na žáka, okolnosti, situace, závažnost, opakovanost. Zpravidla stačí postihy v rámci školy dle Školního řádu.

2.1.3 Doporučený postup při zjištění nekázně ve škole

Postup v případě opakovaného problémového chování (opakované porušování školního řádu)

1. **Pohovor se žákem** – mezi pedagogickým pracovníkem, žákem, výchovným poradcem s cílem spolupráce na bázi domluvy.
2. **Jednání s žákem a zákonným zástupcem** – problémové chování je řešeno v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem, žákem, jeho zákonným zástupcem, výchovným poradcem. Cílem je dohoda na společném postupu při řešení nekázně (motivovanost a kompetence zákonných zástupců žáka, zvýšení kontroly a tlaku na změnu). Lze využít služeb školního speciálního pedagoga, metodika prevence, případně externího odborníka. Z jednání se pořizuje zápis. Na jednání je zákonný zástupce zván písemně (via Bakaláři).
3. **Jednání výchovné komise** – tvoří ji ředitel školy, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, žák a jeho zákonný zástupce. Tato komise je obvykle posledním pokusem školy řešit potíže s žáky, než se obrátí na další orgány, jako jsou Odbor sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), Policie ČR apod. Z jednání se pořizuje zápis, který všichni přítomní podepisují. Tento zápis slouží jako podklad pro další orgány, které škola informuje o svém postupu.
4. **Postoupení případu další straně** – po aktuálním využití dostupných způsobů řešení problémového chování žáka a možnosti podpory zákonných zástupců je případ předán do kompetence další straně – OSPOD, PPP, SVP apod.

2.2 Záškoláctví

2.2.1 Charakteristika

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku.

Záškoláctví je nezřídka spojeno s dalšími typy rizikového chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince.

Záškoláctví je poruchou chování, která bývá často spojována s negativním postojem ke škole, s nepřijetím normy pozitivní hodnoty vzdělání, ale může být také projevem šikany nebo reakcí na neprospěch. V některých případech jej lze charakterizovat jako komplex obranného jednání s cílem vyhnout se nepříjemnosti, která je dána konfrontací neúspěšného dítěte s lépe prospívajícími žáky nebo požadavky učitele na práci dítěte nebo očekávanou reakcí rodičů na špatný prospěch. Při hodnocení záškoláctví je velmi důležité zjistit příčinu, která dítě k útěku ze školy vede, a jaký má dítě postoj ke škole.

Důležitým faktorem je četnost záškoláctví, jeho plánovitost a způsob provedení.

2.2.2 Primární prevence záškoláctví

- Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.
- Budovat bezpečné pozitivní sociální klima školy tak, aby se každý žák cítil ve škole komfortně a bezpečně a nebyl ohrožován ani ze strany spolužáků, ani ze strany pedagogů.
- Důraz je kladen na posílení role třídního učitele a třídnických hodin, které upevňují vztahy ve třídě.
- Žáky a rodiče je třeba důsledně seznámit se školním řádem.
- Součástí prevence je pravidelné zpracovávání dokumentace o absenci žáků, spolupráce se zákonnými zástupci žáka, včasná odhalení příčin záškoláctví žáků a přijetí příslušných opatření, provádění výchovných

rozhovorů se žáky, spolupráce s institucemi pedagogicko-psychologického poradenství, konání výchovných komisí ve škole, spolupráce s orgány sociálně právní ochrany dětí apod.

Podmínky týkající se docházky do školy jsou stanoveny ve školním řádu.

- Nemůže-li se žák zúčastnit vyučování z nepředvídaných důvodů, např. pro nemoc, oznámí zákonný zástupce žáka nejpozději do tří dnů třídnímu učiteli prostřednictvím Bakalářů nebo telefonicky důvod nepřítomnosti.
- Po návratu do školy přinese žák písemnou omluvenku na omluvném listě v žákovské knížce (podepsanou zákonným zástupcem). Žáci 4. - 9. ročníku jsou omlouváni prostřednictvím Bakalářů.
- Nemůže-li se žák zúčastnit vyučování z důvodů předem známých, požádá zákonný zástupce žáka předem prostřednictvím Bakalářů školu o uvolnění – do tří dnů třídního učitele, nad tři dny ředitele školy. Z jedné vyučovací hodiny uvolňuje žáka příslušný vyučující.
- V případě aktivních sportovců může ředitel školy (na základě žádosti rodičů a souhlasu vyučujícího) žáka pravidelně uvolnit k tréninkům při splnění předem stanovených klasifikačních podmínek. V případě zhoršených výsledků žáka je ředitel oprávněn tento režim zrušit.

2.2.3 Doporučení a rady při zjištění záškoláctví

- Nejdůležitějším momentem je **zjištění příčiny**, proč se žák k záškoláctví uchyluje. Na základě tohoto zjištění je možné dále jednat. Při hledání příčin je důležité, udělat si **dostatek času pro analýzu** případu, spojit se s rodiči, případně se školním psychologem.
- Nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je **spolupráce rodičů, učitele a poradenských pracovníků** školy.
- Chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dětmi odmítajícími školu.
- Dalším důležitým krokem je **získání rodičů ke spolupráci**, nikoli k boji mezi školou a žákem.

- Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
- Rozmáhá-li se záškoláctví ve větším rozsahu a máme-li podezření na hrozbu závislostí, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou a centry - SPC, OSPOD, SVP.
- Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, zprostředkovat mu péči psychologa. Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při návratu do kolektivu. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevoval nedůvěru.
  - Domluvit se s rodiči na pravidelné komunikaci, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.

2.2.4 Doporučený postup při zjištění záškoláctví

O neomluvené či zvýšené omluvené absenci žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost.

Neomluvenou absenci **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem.

Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.

Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý

účastník jednání obdrží kopii zápisu. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. (Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování.) V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel školy požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V případě, že neomluvená absence žáka **přesáhne 25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města Liberec. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají kurátoři pro děti a mládež.

Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

2.3 Šikana

2.3.1 Charakteristika

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků skupinou spolužáků.

Varianty šikany jsou velmi různorodé, stejně jako metody, kterými je prováděna. Zpravidla má agresor nad obětí fyzickou či početní převahu. Následky šikany si do dalšího života odnášejí všichni zúčastnění, největší dopad má ale pochopitelně na oběť.

2.3.2 Primární prevence šikany

- Základem prevence šikanování a násilí ve škole je podporování vzájemných pozitivních vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usilování o vytvoření bezpečného klimatu školy.
- Učitelé vedou systematicky a důsledně žáky k osvojování zásad mezilidských vztahů, učí je respektovat identitu a individualitu jedince. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.
- Všichni učitelé by měli vnímat vztahy mezi žáky, atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou součást své práce.
- Svým chováním se podílí na prevenci šikanování ve třídách, monitorují sociální klima ve třídě, neprodleně reagují na nevhodné chování mezi dětmi.
- Školní metodik prevence a třídní učitelé spolupracují s dalšími organizacemi (např. Maják o.p.s., V-klub) a organizují preventivní akce proti šikanování a rasové nesnášenlivosti.

2.3.3 Doporučené rady pro pedagogické pracovníky při podezření na výskyt šikany

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- přestávkách vyhledává blízkost učitelů,
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se uzavřeným,
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- zašpiněný nebo poškozený oděv,
- stále postrádá nějaké své věci,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- má odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet,
- rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný,
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, pronášené nepřátelským až nenávisťným, nebo pohrdavým tónem,
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil,
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jí podřizuje

- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich,
- honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy.

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi,
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.,
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem,
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach,
- ztráta chuti k jídlu,
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem,
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu),
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!",
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně,
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad,
- zmínky o možné sebevraždě,
- odmítá svěřit se s tím, co je trápí,
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze,
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí,
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům,
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma,

- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.),
- dítě se vyhýbá docházce do školy,
- dítě se zdržuje doma více než mělo ve zvyku.

2.3.4 Doporučený postup při zjištění šikany

Postup pedagogického pracovníka

- Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
- Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
- V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
- Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže. Navrhne na pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup rodičů při podezření na šikanování

- Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
- Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
- V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
- Jsou - li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci. Stížnost lze podat písemně, osobně nebo v elektronické podobě a je možné ji adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI.

2.3.5 Doporučený postup při vyšetřování šikany

2.3.5.1 Vyšetřování počáteční šikany

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi. (Nezpochybňovat výpovědi. S obětí hovořit mimo třídu, ostatní o rozhovoru nesmí vědět. Nekonfrontovat oběť a agresora.)
3. Nalezení vhodných svědků. (Žáci sympatizující s obětí, její kamarádi, nebo ti, kteří ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech.)
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů). Přesně zaznamenávat odpovědi. Organizovat rozhovory bez vědomí ostatních žáků.

Otázky:

Kdo je oběť?

Kdo je agresor?

Kdy a kde k šikaně dochází?

Jakou formou?

Jak dlouho a jak často trvá?

Proč X ubližovali?

Jaký trest/opatření navrhuješ?

Proč?

Jak lze násilí v budoucnu zabránit?

5. Zajištění ochrany obětem.
6. Informovat pedagogický sbor.
7. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
  - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
  - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
8. Realizace vhodné metody
  - a) metoda usmíření
  - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise)
9. Třídní hodina
  - a) efekt metody usmíření
  - b) oznámení potrestání agresorů
10. Rozhovor s rodiči oběti.

11. Třídní schůzka.
12. Práce s celou třídou - změna vztahů ve třídě ve spolupráci s profesionály.
13. Informovat ostatní třídy, aby nedošlo ke zkreslení informací, více se zaměřit na práci s třídními kolektivy.

2.3.5.2 Vyšetřování pokročilé šikany s neobvyklou formou - tzv. výbuch skupinového násilí

1. Překonání vlastního šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti, zastavení násilí.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti (přivolání lékaře, školního psychologa).
5. Nahlášení policii, paralelně - navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům/zákonným zástupcům účastníků šikany.
6. Vlastní vyšetřování - rozhovor s obětí a informátory.
7. Nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků.
8. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
9. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory.
10. Léčba formou metody vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny. Práce s třídním kolektivem.

Pokročilé a neobvyklé formy šikany řeší škola ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, bývá to často u pokročilé šikany, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Jestliže má pedagog podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče odmítají spolupracovat se školou a opakovaně se odmítají zúčastňovat výchovných komisí, je škole povinná vyrozumět OSPOD.

Odpovědnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který je útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR či státní zastupitelství.
- Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

Pro předcházení, případně řešení případů šikany, má škola možnost spolupracovat s těmito **institucemi**:

- v resortu školství – pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogická centra
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie

- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

2.4 Kyberšikana

2.4.1 Charakteristika

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

Ačkoli je kyberšikana zpravidla definována jako činnost záměrná, může vzniknout i nezáměrně - např. jako nevhodný vtíp, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.

Kyberšikana je často zaměňována s tzv. on-line obtěžováním. Termínem on-line obtěžování označujeme jednorázové útoky, jejichž dopad je pouze dočasný. „Opravdová“ kyberšikana musí splňovat zejména kritéria opakovanosti, musí být dlouhodobá a musí být vnímána jako ubližující. Oběť se pak nedokáže útokům účinně bránit, existuje mocenská nerovnováha.

Nepřímí ukazatelé kyberšikany u oběti:

- dítě náhle přestane používat počítač
- často mění chování a nálady
- před cestou do školy trpí bolestmi břicha nebo hlavy
- je nervózní nebo nejisté při čtení e-mailů nebo SMS zpráv v mobilu
- nechce/bojí se chodit do školy nebo vůbec mezi lidi
- je rozčilené, expresivní nebo frustrované při odchodu od počítače
- vyhýbá se rozhovoru o tom, co dělá na počítači
- stane se nepřirozeně uzavřené vůči kamarádům nebo rodině
- chodí „za školu“
- zhorší se jeho prospěch ve škole
- pobývá v blízkosti učitelů
- vystupuje ustrašeně
- má smutnou náladu

- je apatické, někdy naopak nezvykle agresivní
- ztratilo zájem o učení
- má poruchy soustředění
- vrací se ze školy pozdě
- špatně usíná, má noční můry

*Nepřímí ukazatelé kyberšikany u **agresora**:*

- rychle vypíná monitor nebo zavírá programy v počítači, když se přiblížíte
- tráví u počítače dlouhé hodiny v noci
- je rozčilené, pokud nemůže nečekaně použít počítač
- přehnaně se u počítače směje
- vyhýbá se hovorům o tom, co na počítači vlastně dělá
- používá několik online účtů nebo adres, které ani nejsou jeho
- pokud se nesvěří samo, měl by se rodič ptát
- ve škole mohou být podezřelé smějící se hloučky žáků kolem počítače

Přímí ukazatelé (chování okolí vůči dítěti):

- úmyslné ponižování
- hrubé žertování a zesměšňování
- nadávky
- neustálé kritizování a zpochybňování
- poškozování a krádeže osobních věcí
- poškozování oděvu
- výsměch
- pohrdání

2.4.2 Primární prevence kyberšikany

- Ve školním řádu jsou stanovena pravidla používání multimediálních zařízení typu mobilní telefon, tablet, fotoaparát apod. během vyučování, o přestávkách a v areálu školy. V areálu školy platí přísný zákaz pořizování obrazových a zvukových záznamů žáky bez souhlasu vyučujícího.

- Učitelé a další pracovníci školy se chovají tak, aby mohli být vzorem vhodného užívání moderních technologií pro žáky.
- Témata spojená s rizikovým chováním na internetu jsou začleněna do výuky.

2.4.3 Doporučený postup při zjištění kyberšikany

1. Důsledně vyšetřit všechny incidenty a podezření.
2. Doporučit oběti, aby okamžitě ukončila komunikaci s útočníkem.
3. Blokovat útočníka.
4. Zajistit a archivovat všechny důkazy kyberšikany (snímky obrazovky, zprávy, záznamy apod.)
5. Zajistit pomoc školního psychologa pro oběť kyberšikany.
6. Identifikovat útočníka, pokud to neohrozí oběť.
7. Požádat útočníka, aby se svého jednání zdržel, upozornit ho na protiprávní jednání.
8. Znesnadnit útočníkovi jeho chování – zamezit přístup (změna e-mailové adresy, telefonního čísla, vymazání profilu apod.).
9. Kontaktovat specializované instituce (PPP, Policie, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).
10. Informovat rodiče agresora o tom, že chování jejich dítěte je bráno vážně a na vaší škole nebude tolerováno.
11. Informovat a poučit rodiče oběti.
12. Realizovat preventivní opatření (např. formou projektových dnů, specializovaných preventivních programů apod.).
13. Závažné případy - oznamovací povinnost školy vůči orgánům OSPOD (pokud je pachatel odhalen), případně oznámit (škola či zákonní zástupci) na Policii ČR, popř. podat trestní oznámení na neznámého pachatele.

Používejte kreativní strategie neformálních řešení, obzvláště v případech méně závažných forem kyberšikany, které nevyústily do závažné újmy oběti. Například můžete od žáků požadovat, aby vytvořili plakáty proti kyberšikaně a vyvěsili je po škole. Je důležité odsoudit kyberšikanu – poslat zprávu zbytku školy, že šikana v jakékoli formě je nemorální, špatná.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech

(Ministerstvo školství, 2016a):

- Dojde-li k šikaně/kyberšikaně **v průběhu vyučování**, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit **zákonnému zástupci** oběti i agresora
- Škola ohlašuje **orgánu sociálně právní ochrany dětí** takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo; v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci, a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.
- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky **přestupku nebo trestného činu**, obrací se škola na **Policii ČR**. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení policie. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte. V případě závažnějšího stupně šikany/kyberšikany by měl být informován také zřizovatel školy.

2.4.4 Organizace a instituce, které se problematikou šikany a kyberšikany zabývají a na něž se můžete obrátit:

- PPP Liberec
- SPC Liberec
- SVP Liberec (Čáp)
- OSPOD
- Policie ČR
- Maják o.p.s. - programy primární prevence
- Advaita, z.ú - programy primární prevence pro školy

- www.e-bezpeci.cz - prevenci rizikového chování na internetu (kyberšikana, kybergrooming, sexting, kyberstalking, sociální sítě, sociální inženýrství apod.).
- www.napisnam.cz - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu
- www.e-nebezpeci.cz - prezentace pro učitele.
- www.bezpecne-online.cz - stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany.
- www.ditekrize.cz - poradenství, pomoc v krizi.
- www.uoou.cz - institut zaměřený na ochranu osobních údajů, poradenství apod.
- www.minimalizacesikany.cz - praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet.
- www.minimalizacesikany.cz/poradna - poradna zaměřená na problémy týkající se šikany a kyberšikany.
- www.nntb.cz - internetový systém a mobilní aplikace bojující proti šikaně a vylučování z kolektivu na školách po celé ČR.
- www.nebudobet.cz - projekt zaměřený na rizika internetu a komunikačních technologií.
- www.internetembezpecne.cz - formou různorodých vzdělávacích aktivit klade za cíl zvýšit povědomí uživatelů o rizicích v internetovém prostředí.
- www.sikana.org - stránky občanského sdružení Společenství proti šikaně obsahují aktuality z oblasti šikany, související odkazy apod.
- www.saferinternet.cz - projekt zaměřený na rizika internetu a komunikačních technologií.
- www.hoax.cz - cílem serveru je informovat uživatele internetu o poplašných, nebezpečných a zbytečných řetězových zprávách, tzv. hoaxů.

2.5 Agrese ve škole

2.5.1 Charakteristika

Verbální agrese je častým jevem. Je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout. Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byly vědomy toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

2.5.2 Primární prevence agrese

Pedagogové a další zaměstnanci školy podporují toleranci, vědomí sounáležitosti a spolupráci mezi žáky.

Všichni se podílí na podporování dobrých vztahů ve třídách i ve škole, podporují zdravé klima ve třídách, mezi zaměstnanci, ve škole.

2.5.3 Doporučený postup při verbální agresi

- Stanovit ve třídě obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot. Tato pravidla tvořit společně se žáky a jasně v nich deklarovat požadavek slušného mluvení a chování.
- Mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.
- Pokud žákovo chování a jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních žáků, vyučujících, zaměstnanců školy jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce případně doporučit odbornou péči. Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.

2.6 Krádeže a vandalismus

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Ztráty nebo poškození svých věcí hlásí žáci neprodleně svému třídnímu učiteli. Žáci dbají na dostatečné zajištění svých věcí v uzamčených šatnách, do školy nenosí větší obnos peněz a cenné předměty – za jejich ztrátu nebo poškození škola neručí.

2.6.1 Primární prevence krádeží

- Upozornit žáky a jejich zákonné zástupce, že nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení.
- Škola ve školním řádu zdůrazní, že větší obnos peněz a cenné předměty, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním nemají žáci do školy nosit a mají dostatečně dbát na zajištění svých věcí v uzamčených šatnách.
- Vést žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

2.6.2 Doporučený postup při nahlášení krádeže žákem

1. Každou nahlášenou krádeží se zabývat, **vyšetřit ji**.
2. Krádeži a jejím šetření provést **záznam**, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
3. Pečlivě se zabývat **příčinami**. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
4. Vždy nahlásit skutečnost rodičům/zákonným zástupcům poškozeného i zloděje (po precizním zjištění příčin).
5. Krádež **ohlásit na policii v případě**, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení

věci. Hlásíme také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. Důležité upozornění - Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

6. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, **hlásit na OSPOD**.

2.6.3 Primární prevence vandalismu

- Ve školním řádu je uvedeno, že každé poškození nebo zničení majetku školy, spolužáků, učitelů či jiných osob hradí rodiče žáka, který poškození způsobil.
- V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede, a jak se takovému jednání se vyhnout.

2.6.4 Doporučený postup při vzniku škody

1. Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
2. V případě, že viníka škola zná, bude po něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
3. O způsobené škodě je třeba provést záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – co - kdy – kde – jak – proč – čím.....
4. Snažit se vždy dobrat příčiny takového jednání a následně s ní pracovat.

Kdy hlásit rodičům?

V případě, kdy je způsobená škoda nepatrná nebo malá (dle platného trestního zákoníku činí výše škody nikoliv nepatrné 5.000,- Kč), je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu.

V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit na OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

2.7 Návykové látky

2.7.1 Charakteristika

Do této oblasti spadá široké spektrum chování, které vykazuje znaky závislosti – zejména pak distribuce a užívání alkoholu, tabákových výrobků a jiných návykových látek, gambling atp.

2.7.2 Primární prevence užívání návykových látek

Škola vytváří podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy, v jejím okolí, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti. Škola ve školním řádě jasně vymezuje, že vnášení, držení, distribuce a používání návykových látek je v prostorách školy a při akcích pořádaných školou přísně zakázáno.

Poskytuje žákům i rodičům nezbytné informace, týkající se jejich ochrany před tímto jevem.

Působí na žáky v oblasti primární prevence a to formou, která je věcná, pravdivá a přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.

Podporuje zdravý životní styl napříč výukovými předměty, především se této problematice učitelé věnují v rámci občanské a rodinné výchovy.

Škola nabízí žákům řadu sportovních a kulturních volnočasových aktivit a programů v rámci kroužků, které na škole fungují, či odkazuje a doporučuje další vhodné aktivity v rámci kraje. Zajišťuje programy, které se touto problematikou zabývají a specializují se na ni (např. Maják o.p.s).

Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL (omamné a psychotropní látky) spolupracuje s Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí, školskými poradenskými zařízeními apod.

Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek, jejich vnášením nebo distribucí je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externími subjekty realizujícími primárně preventivní programy, školskými poradenskými zařízeními, Policií ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí.

2.7.3 Doporučené postupy

2.7.3.1 Doporučený postup při zjištění užití omamných a psychotropních látek.

1. Zabránit v další konzumaci.
2. Pokud je žák vlivem OPL ohrožen na zdraví a životě, volat RZS a Policii ČR.
3. Odebrat a zajistit OPL (do zapečetěného obalu) za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek.
4. Informovat třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence.
5. Zvážit provedení orientačního testu na přítomnost OPL v těle žáka.
6. Sepsat o události a provedených opatřeních záznam s vyjádřením žáka.
7. S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci; pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.
8. Rodiči/zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
9. Výchovný poradce informuje orgán sociálně-právní ochrany dítěte.
10. Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
11. Vyvodit opatření stanovené školním řádem, rozlišovat při tom distributora od uživatele OPL.

2.7.3.2 Doporučený postup při zjištění, že žák přináší do školy omamnou a psychotropní látku a nabízí/poskytuje ji dalším žákům

1. Škola má v takovém případě povinnost oznámit věc Policii ČR.

2. Spolupracovat na vyšetření věci s Policií ČR a s ohledem na konkrétní okolnosti případu a po poradě s Policií ČR zvážit informování osob s případem dosud neseznámených (viz níže) a provedení dalších opatření tak, aby nebylo narušeno trestní řízení vedené policií ČR (ovlivňováním mezi žáky, zničením stop apod.).
3. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence.
4. Třídní učitel informuje rodiče a vyhotoví písemný záznam o pohovoru.
5. Výchovný poradce informuje orgán sociálně-právní ochrany dětí.

2.7.3.3 Doporučený postup při zachycení látky, o které se domníváme, že se jedná o omamnou a psychotropní látku

1. Odebrat a zajistit látku (do zapečetěného obalu) za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek.
2. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence.
3. Sepsat o události a učiněných opatřeních záznam. Pokud byla látka zajištěna u konkrétního žáka, zapsat rovněž vyjádření žáka.
4. Předat nález Policii ČR, která provede šetření a v případě, že byla látka zajištěna u konkrétního žáka, informuje zákonného zástupce.

2.7.3.4 Doporučený postup při zachycení žáka, který kouří v prostorách školy a školského zařízení

1. Žákovi je zabráněno v další konzumaci.
2. Pedagog o události sepíše stručný záznam, pokud žák zvládne, je žádoucí jeho vyjádření/ zejména odkud tabákový výrobek má.
3. Třídní učitel informuje rodiče.
4. V závažných případech – zejména s ohledem na věk a chování dítěte, případně pokud se chování opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí.

5. Třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada.
6. Třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady.

2.7.3.5 Doporučený postup při zachycení žáka, který konzumuje alkohol v prostorách školy

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Rovněž je zakázáno osobám mladším 18 let alkohol nabízet, nebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Může se jednat o trestný čin či přestupek

1. Žákovi je zabráněno v další konzumaci.
2. Pedagogický pracovník posoudí, dle momentálního stavu žáka, zdali mu nehrozí nějaké nebezpečí.
3. Pokud je žák ohrožen na zdraví či životě, volá lékařskou službu první pomoci.
4. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka a vyrozumí vedení školy.
5. Škola vyrozumí skutečnost zákonnému zástupci a poskytne mu poradenství jak řešit danou situaci.
6. Z konzumace alkoholu je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.
7. V případě opakování situace škola plní oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dětí.

2.7.3.6 Doporučený postup, v případě, že byl u žáka zachycen alkohol nebo tabák

1. Vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni.

2. Třídní učitel informuje rodiče.
3. Třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada.
4. Třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady.
5. Na OSPOD hlásit v závažnějších případech, případně při opakování incidentu.

2.8 Poruchy příjmu potravy a sebepoškození

2.8.1 Charakteristika

Mezi **poruchy příjmu potravy** patří mentální anorexie, bulimie a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami. U poruch příjmu potravy jsou typické obavy z tloušťky, manipulace s jídlem, sloužící ke snížení hmotnosti a zkreslené vnímání vlastního těla. Nejčastěji se projevují během dospívání a rané dospělosti, ale mohou se rozvinout i v pozdějším věku nebo naopak již v dětství.

Sebepoškození je agresivní chování člověka, které je nasměřováno proti němu samotnému. Pro sebepoškození je charakteristické, že se opakuje, je návykové. Ve společnosti se o něm ví a mluví velmi málo, s tímto problémem se však potýká mnoho osob, především dospívajících.

2.8.1.1 Příznaky

- zvracení s jakoukoliv argumentací
- vnímá sebe sama jako příliš tlustou/tlustého
- nespavost, nesoustředěnost
- kožní problémy a zhoršená kvalita vlasů

2.8.2 Primární prevence poruch příjmu potravy a sebepoškození

- Výchova k přiměřenosti a umírněnosti v postojích
- Důraz na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě, životním stylu, ve sportu.
- Umožnit žákům v rámci školních a mimoškolních aktivit poznat a vyzkoušet různé metody zvládání stresu a negativních emocí.
- Posilovat schopnosti rozeznávat existující silné stránky a rozvíjet je.
- Naučit žáky obracet se na druhé a navazovat s nimi vztahy autentickým a smysluplným způsobem a účastnit se aktivit, při kterých mohou pociťovat smysluplnou vazbu a sounáležitost.
- Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo pije.

2.8.3 Doporučený postup při podezření nebo zjištění onemocnění

- Vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací...), interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů.

- Informovat třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a následně třídní učitel informuje rodiče
- Vždy informujeme rodiče, pokud dítě výrazně hubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací nebo se sebepoškozuje (stačí informace od vrstevníků).
- Pokud rodiče odmítají řešit situaci, je nutné se spojit s pediatrem, popř. OSPOD.
- Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení.
- Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou.
- Předat dítě školnímu psychologovi.
- Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.
- Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy
- Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocituje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

2.9 Rasismus, xenofobie

2.9.1 Charakteristika

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu příslušníky těchto skupin nepřiměřeně nebo negativně hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

2.9.2 Primární prevence rasismu a xenofobie

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativních spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Je možné využít životních příběhů, uměleckých děl - literatury, filmů s následnou besedou.

2.9.3 Doporučené postupy v případě zjištění rasismu či xenofobie

- Je třeba zjistit hloubku rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu (Zvážit možnost pozvat experty k diskusi s žáky/studenty.). Zaměřit výuku na tyto problémy.
- Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
- Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.
- V případě závažných projevů (především násilných) informovat Policii ČR.

Vzhledem k závažnosti tohoto tématu třídní učitel neprodleně zajistí bezpečnost případné oběti, dále oznámí skutečnost zákonným zástupcům agresora i oběti a

postupuje dle preventivního plánu proti šikaně, popř. informuje Policii ČR dle závažnosti situace a případného ohrožení bezpečí oběti.

Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření podle školního řádu. Pokud se jedná o propagaci bez konkrétní oběti, je potřeba informovat rodiče žáků, se žáky provést okamžitou intervenci na dané téma, pokud je situace mimo kontrolu, přizvat odpovědné a odborné instituce na pomoc s intervencí.

2.10 Sexuálně rizikové chování

2.10.1 Charakteristika

Sexuální rizikové chování je souborem projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují pro jedince rizika v různých oblastech (zdravotní, sociální atd.). Lze sem zařadit např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, výrazně promiskuitní chování, rizikové sexuální praktiky, kombinace užívání návykových látek a rizikového sexu, sexuální zneužívání ve všech jeho formách, zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem apod.

2.10.2 Primární prevence sexuálního chování

V oblasti prevence nepodceňujeme významnou úlohu sexuální výchovy. Je nutné motivovat žáky k vytvoření zdravých postojů v této oblasti. Je žádoucí, aby si žáci osvojili odpovědné chování, rozhodování a komunikaci v situacích souvisejících se sexuálním zdravím. Nebezpečí hrozí z hlediska celospolečenského v souvislosti s využíváním internetu, s komercializací sexu, sexuálním zneužíváním, zvyšuje se počet výskytu pohlavně přenosných chorob, narůstá počet HIV pozitivních, rozmáhá se homofobie. K sexuální výchově přistupujeme systematicky, jelikož se jedná o dlouhodobé, záměrné, cílevědomé působení na žáka.

- Preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny.
- Budovat dobré vztahy mezi žáky a (třídními) učiteli, což přispívá k akceptování toho, co učitel poté žákům v rámci prevence říká.
- Seznámit žáky se základními sexuálními pojmy.
- Poučít žáky, na koho se mohou v případě nouze nebo ohrožení obrátit (policie, učitel, školní psycholog, linka bezpečí, Bílý kruh bezpečí apod.).
- Předávat informace o způsobech ochrany před nemocemi.
- Informovat o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování.

- Upozorňovat na práva dítěte a důstojnost člověka.
- Podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování.
- Minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. v oblasti vztahů, sexu a sexuální orientace.
- Zabezpečit lepší spolupráci školy a rodiny, propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence. Proces realizace sexuální výchovy na základních školách je uveden v Doporučení MŠMT „K realizaci sexuální výchovy v základních školách“, vydaném pod č. j. 26 976/2009-22.

2.10.3 Doporučené rady při zjištění sexuálně rizikového chování

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

1. pokud ho dítě neprovádí v soukromí;
2. pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího;
3. pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování (to znamená, že tomuto chování dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení a podobně).

2.10.4 Doporučené postupy při řešení sexuálně rizikového chování

- Situaci řeší v tomto pořadí: třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy, zákonní zástupci žáka, žáci, OSPOD, další odborník (psycholog, sexuolog, psychoterapeut).
- V případě, že se jedná o patologii rodiny, je vhodné doporučit psychoterapeutickou pomoc. Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR.

3 Důležité kontaktní údaje

Katalog poskytovatelů sociálních služeb regionu Liberec – informace, základní popis služby (druh, typ, forma, cílová skupina), na internetu: <https://www.liberec.cz/files/komunitniplan/katalogposkytovatelusocialnichsluzeb.pdf>

Poradny a centra

Pedagogicko – psychologické poradny:

Liberec – Truhlářská 3, Liberec 2, tel.: 482 710 517, 731 488 235

+ pobočka Frýdlant – Mládeže 884 (budova Gymnázia), tel.: 482 319 288, 601 561 164

Jablonec n.N. – Smetanova 66, Jablonec, tel.: 602 102 833

Semily – Nádražní 213, Semily, tel.: 721 128 300, 778 755 210

+ pobočky Turnov – 28. října 1872; Lomnice nad Popelkou – Fučíka 61 (budova ZUŠ)

Česká Lípa – Havlíčkova 443/9, Česká Lípa, tel.: 487521673 + pobočka Nový Bor

Speciálně pedagogická centra:

SPC pro mentálně postižené a kombinované vady – Polní 10, Jablonec n.N., tel.: 480 003 608, 601 571 781

SPC pro tělesně postižené – Lužická 920/7, Liberec 1, tel.: 601 568 357

SPC pro zrakově postižené – Tyršova 1, Liberec 1, tel.: 485 312 875

SPC pro vady sluchu a řeči – E. Krásnohorské 921, Liberec 14, tel.: 482 416 410

SPC pro děti s PAS (porucha autistického spektra) – 28. října 1872, Turnov, tel.: 481 312 140

+ autisté ještě:

SPC při NAUTISu – Českolipská 621/26, Praha 9, tel.: 774 723 785

LIRA – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi s PAS, Matoušova 406, Liberec, tel.: 724 400 832, 485 109 564

SVP – Středisko výchovné péče Čáp – školské zařízení poskytující preventivně výchovnou péči, Na Výšinách 451/9, Liberec, tel.: 482 750 807, 728 145 169

DDÚ – Dětský diagnostický ústav v Liberci – preventivně-terapeutické a diagnostické zařízení, U Opatrovny 444/3, Liberec, tel.: 485 341 107 (nonstop)

OSPOD – oddělení sociálně-právní ochrany dětí, 1. máje 108, Liberec (budova Uran), tel.: 485 244 921

Linky důvěry:

Linka důvěry Liberec: 485 177 177, 485 106 464, 606 450 044 (platba dle tarifu volajícího), skype: linka.duvery.liberec, e-mail: odpovim@napismi.cz

Linka bezpečí: 116 111 (zdarma), e-mail: pomoc@linkabezpeci.cz, + možnost chatování

Modrá linka (zaměřeni na děti a mládež): v provozu denně 9-21h, tel.: 549 241 010, mobil: 608 902 410, e-mail: help@modralinka.cz, skype: modralinka, + chatování

Rodičovská linka (+ pedagogové): 606 021 021

Linka pomoci obětem: 116 006 (zdarma)

Psychologické služby:

SVP – Středisko výchovné péče Čáp – školské zařízení poskytující preventivně výchovnou péči, Na Výšinách 451/9, Liberec, tel.: 482 750 807, 728 145 169

RP – Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Dvorská 445, Liberec 5, tel.: 485 108 866, 606 167 312 (+ pobočky Turnov, Jilemnice, Semily)

SKT – Středisko komplexní terapie psychosomatických poruch, nestátní zařízení, nenabízejí krizovou intervenci, vždy nutné objednání, Jáchymovská 385/25, Liberec 10, tel.: 485 151 398, 731 722 000

Psychologové a terapeuti:

PhDr. Štěpanovič Milan, Tyršova, tel.: 603 112 511

Mgr. Krůčková Kateřina, U Sila, tel.: 482 411 680

Mgr. Holub Václav, Klášter, tel.: 737 130 069, 485 312 922

PhDr. Havlová Jitka, dětská psychiatrie, tel.: 485 101 102

Mgr. Šuková Hana, psycholog a speciální pedagog, Husova, Liberec, tel.: 777 560 107

Mgr. Kynkorová Hana, Továryšský vrch, Liberec, tel.: 723 952 110

Mgr. Šolc Petr, Palachova, Liberec, tel.: 721 880 080

Mgr. Kolářová Vendula, klinický psycholog a psychoterapeut, Klášter, Liberec,
tel.: 606 278 103

www.cpsinfo.cz

www.terapie-liberec.cz

Mgr. Kodýtková Jaroslava, Pavlovická, Liberec, tel.: 721 979 708

Mgr. Bachmanová Jindra, Moskevská, Liberec, tel.: 774 283 313

Mgr. Pavelčák Igor, Pertoltice, tel.: 728 022 618

Mgr. Chvojková Leona, Tkalcovská, Liberec, tel.: 603 207 834

MUDr. Krtičková Michaela, psychiatr a terapeut, Na Perštýně 15, Liberec, tel.:
776 720 826

Konečná Dominika (Školské sestry sv. Františka), Na Perštýně 15, Liberec,
dominika.k@seznam.cz, tel.: 736 523 613

Psychiatrické služby:

DPA – dětská psychiatrická ambulance (centrum), Školní 430, Liberec, tel.:
485 101 102

MUDr. Hlavová Eva, Masarykova 9, Liberec, tel.: 482 710 534

MUDr. Taušová Kateřina, Papírová 525/10, Liberec, tel.: 606 193 913

MUDr. Vorlová Hana, Masarykova 9, Liberec, tel.: 482 317 867

MUDr. Krtičková Michaela, Na Perštýně 15, Liberec, tel.: 776 720 826

Spirála, Na Šumavě 48, Jablonec n.N., **MUDr. Matková Renata**, tel.: 483 319 106

MUDr. Čepková, Nemocnice Turnov, tel.: 481 321 274

MUDr. Stegerová Zdena, Tázlerova 747, Turnov, tel.: 481 322 071

Závislosti:

Advaita, Rumunská 14/6, Liberec, tel.: 482 750 607

Maják, Konopná 776, Liberec 14, tel.: 484 847 752, 721 376 722

SVP - Středisko výchovné péče Čáp – školské zařízení poskytující preventivně
výchovnou péči, Na Výšinách 451/9, Liberec, tel.: 482 750 807, 728 145 169

Mgr. Pavelčák Igor, Pertoltice, tel.: 728 022 618

K – centra: Liberec, Rumunská 115/5, tel.: 482 317 373 + Česká Lípa, Hálkova, tel.: 487 831 545

Detox - Liberec – nad 15 let – Psychiatrické oddělení KNL, 485 312 229, **pro děti** (jediný v ČR) – Nemocnice Pod Petřínem, Praha, tel.: 257 197 125

Komunita - Advaita – Nová Ves 55, tel.: 485 146 988

KHS – krajská hygienická stanice, Husova 64, Liberec, tel.: 485 253 111

Úřad

Pracovní úřad v Liberci, IPS – informační poradenské středisko pro volbu a změnu zaměstnání, Dr. Milady Horákové, Liberec, tel.: 950 132 447

Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí:

Člověk v tísní, předškolní klub, doučování, kariérní poradenství, nízkoprahové kluby, Tatranská 597, Liberec, tel.: 731 690 480

Komunitní středisko KONTAKT – volnočasové aktivity pro děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí, Palachova 504/7, Liberec, tel.: 485 244 995

Oběti násilí a trestných činů:

BKB – Bílý kruh bezpečí, Palachova 504/7, Liberec, tel.: 485 150 707, 605 952 852

Intervenční centrum - centrum pro pomoc obětem domácího násilí, veškeré služby jsou bezplatné, anonymní a diskrétní, Tanvaldská 269, Liberec 30, tel.: 482 311 632

Občanská poradna, Švermova 32, Liberec 10, tel.: 776 331 112 + Spolkový dům, Jablonec n.N., tel.: 775 077 618

Probační a mediační služba, účinné a společensky prospěšné řešení konfliktů spojených s trestnou činností, zajišťování efektivního a důstojného výkonu alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality, nám. Dr. E. Beneše 585/26, Liberec, tel.: 485 244 447, 737 247 434

Mediační centrum (při Děčku Liberec), Lakomá Romana, tel.: 485 152 140,
777 098 277